

языков / О.Н. Трубачев // Вопросы языкознания. – 1957. – №5. – С. 58–72; **23.** *Chantraine P.* Dictionnaire Étymologique de la langue Grecque / Pierre Chantraine. – Paris: Éditions Klincksieck, 1968 – 1980. – Т. 1 – 4; **24.** *Frisk H.* Griechisches Etymologisches Wörterbuch / Hjalmar Frisk. – Heidelberg: CarlWinter; Universitätsverlag, 1960–1972. – В. 1-3; **25.** *Miklosich F.* Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen / Franz Miklosich. – Wien: W. Braumüller, 1886. – 547 p.; **26.** *Rudnyc'kyj J.B.* An Etymological Dictionary of the Ukrainian Language / Jaroslav B. Rudnyc'kyj. – Winnipeg: Ukrainian Free Academy of Science-Uvan, Inc., 1962–1972. – 4 vol.; **27.** *Vasmer M.* Russisches Etymologisches Wörterbuch / Max Vasmer. – Heidelberg: Carl Winter; Universitätsverlag, 1953 – 1958. – В. 1 – 3.

Нікітіна Ф.О. (Київ, Україна)

Нові аспекти компаративістики (перспективи концептології)

У статті досліджується можливість використовувати концептологію у компаративістиці.

Ключові слова: *концепт, концептологія, компаративістика.*

В статье исследуется возможность использовать концептологию в компаративистике.

Ключевые слова: *концепт, концептология, компаративистика.*

The article investigates the possibility to use the conceptology in the comparative linguistics.

Key words: *concept, conceptology, comparative linguistics.*

Упродовж двох століть (від початку ХІХ до початку ХХІ ст.) компаративістика вважалася основним напрямом теоретичного мовознавства. Адже її виникнення характеризується в усіх підручниках з мовознавства як початок по-справжньому наукових лінгвістичних досліджень. Були численні спроби розкритикувати її і, ніби поновлюючи, представити як антитеорію різні інші напрями, зокрема різновиди структуралізму. Проте всі спроби скинути компаративістику з «корабля сучасності» виявилися не продуктивними. У деяких дослідженнях останніх років і навіть десятиліть здійснювалися спроби (особливо помітні при захисті дисертацій) показати, що єдиним прогресивним напрямом сучасності є когнітивна лінгвістика з її антропоцентризмом. З цим твердженням можна посперечатися, оскільки і компаративістика, і навіть конкуруючі з нею структуральні напрями

(звичайно, крім глоссематики) орієнтувалися на дослідження саме людської мови, а не якихось абстракцій когнітивізму. Когнітивізм, як свідчать, зокрема, й його сучасні адепти, походить від В. фон Гумбольдта і є методом, що здатен сполучатися з іншими методами.

За останні роки широкого розвитку досягла така галузь когнітивізму, як концептологія, намітилася навіть тенденція до широкого розвитку деталізованої термінології цієї галузі. Це здається дещо надмірним і може розглядатися як спроба замінити аналіз досліджуваного мовного матеріалу зайвою деталізацією теоретичних засад. Варто пам'ятати, що має розвиватися саме база досліджень, а не термінологічний апарат.

До нинішнього часу вивчення концептів проходило як дослідження у синхронії або в діяхронії втілення певного концепту в одній мові або як зіставлення цього втілення у двох мовах, переважно неблизькоспоріднених (мабуть, для досягнення при такому зіставленні цікавих лексико-семантичних контрастів). Проте навіть у межах однієї мови при її діяхронному дослідженні можна побачити значні лексико-семантичні зміни (особливо помітні в часи, коли відбуваються масивні лексичні запозичення, що починають конкурувати з питомими лексемами попереднього часу). На замінах такого роду позначилася глобалізація яку в дисертаційних дослідженнях та в різних публікаціях часто розглядають як позитивну рушійну силу не лише в економіці та в інформатиці, але й у мовознавстві, у чому варто сумніватися через «навалу» лексичних та фразеологічних запозичень, часто не викликаних необхідністю. Це можна побачити при розгляді концептів, центром яких є позначення людських почуттів (наприклад, у концепті «любов / кохання» у сучасній японській мові з'явилося англ. *love* у фонологічному пристосуванні до японської вимови).

На нашу думку, перспективними можна було б вважати аналітичні дослідження концептів не лише у неблизькоспоріднених, а саме у близькоспоріднених мовах, зокрема у слов'янських. Можна було б розглядати та зіставляти концепти, в яких представлено людські почуття або властивості. Найчастіше як концепти такого роду виступають назви моральних цінностей людини (віра, довіра, любов та ін.), або моральних якостей (чесність, сміливість, старанність та ін.). Навіть синхронне вивчення одного з таких концептів у кількох близькоспоріднених мовах, наприклад, слов'янських, може виявитися

важливим при побудові зіставної семантики цих мов. При цьому варто зупинитися не лише на синонімічних рядах (смівливість, хоробрість, звага та ін.), а й на дистрибуції кожного з синонімів (прикметники, що з ними сполучаються, або дієслова, які ними керують або керуються. Цікавими для зіставлення можуть бути не лише семантичні градації у межах синонімічних рядів, а й антоніми до них (поодинокі чи такі, що утворюють антонімічний ряд). Звичайно, слід передбачати, що така робота вимагатиме прискіпливої старанності при доборі зіставлюваних мовних одиниць. Приклад такої копіткої праці можна навести, узявши з минулого: йдеться про так звані «препринти» І.О. Мельчука, в яких малими порціями подавався лексико-семантичний матеріал (з російської мови), що мав становити частини своєрідного, семантично деталізованого тлумачного словника. За «ниточку», що мала далі розкручувати таку мікросистему слугувало дієслово, позбавлене надто експресивного забарвлення, наприклад, «говорити» у супроводі позначень *tin* («шепотіти»), *tax* («кричати»), *ant* («мовчати»).

Безперечно, ці приклади наводимо не заради поновлення дослідів І.О. Мельчука (що, на жаль, не знайшли продовження та узагальнення), а щоб показати, що копітким, філігранним аналізом лексичної семантики, зокрема при застосуванні концептуалізму, варто займатися й у наш час.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / Пер. с нем. – М.: ОАО «Прогресс», 2000;
2. Новое в зарубежной лингвистики: Когнитивные аспекты языка, – 1988. – Вып. XXIII.

Останчук А.Л. (Київ, Україна)

Функціональні особливості лексико-семантичної групи дієслів на позначення напрямку руху в писемно-книжкових та літературних стилях сучасної китайської мови

Досліджуються особливості функціонування ЛСГ дієслів на позначення напрямку руху сучасної китайської мови з метою виявлення закономірності та частоти вживання даного класу дієслів у книжкових та літературних стилях китайської мови.

Ключові слова: дієслова, лексико-семантична група дієслів на позначення руху, напрям руху, стилістика китайської мови, частотна класифікація, функціональні стилі.